

3-BOB. YeR TUZISH

11-modda. Qishloq xo‘jaligining tabiiy moslashuvi jihatidan yerlarni rayonlashtirish

Qishloq xo‘jaligining tabiiy moslashuvi jihatidan yerlarni rayonlashtirish — hududlarning tabiiy sharoitlarni va qishloq xo‘jaligi o‘simliklari agrobiologik talablarini hisobga olgan holda bo‘linishidir.

Qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlardan foydalanish va ularni muhofaza qilish qishloq xo‘jaligining tabiiy moslashuvi jihatidan yerlarni rayonlashtirishga muvofiq amalga oshiriladi.

Qishloq xo‘jaligining tabiiy moslashuvi jihatidan yerlarni rayonlashtirish to‘g‘risidagi normativ hujjatlarning talablari yer uchastkalarini qonuniy saqlash vazifalariga taalluqli bo‘lib, yuridik va jismoniy shaxslarga ana shu uchastkalarni berish shartlari jumlasiga kiritiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [29-moddasi](#).

12-modda. Yer tuzishning vazifalari va mazmuni

Yer tuzish yerlardan foydalanish va ularni muhofaza qilishni tashkil etishga, yer resurslarini hisobga olish va baholashga, qulay ekologik muhitni vujudga keltirishga va tabiiy landshaftlarni yaxshilashga, yer tuzishning hududiy va ichki xo‘jalik rejalarini tuzishga qaratilgan tadbirlar tizimini o‘z ichiga oladi.

Yer tuzish O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining, mahalliy davlat hokimiyati organining topshirig‘iga yoki yuridik va jismoniy shaxslarning talabnomalariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastri davlat qo‘mitasining organlari tomonidan amalga oshiriladi;

(12-moddaning ikkinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O‘RQ-487-sonli [Qonuni](#)

tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

Yer tuzish istiqbolga mo'ljallangan, loyihalash oldidan, xo'jaliklararo hamda ichki xo'jalik yer tuzish turlariga bo'linadi.

Istiqbolga mo'ljallangan va loyihalash oldidan amalga oshiriladigan yer tuzishga quyidagilar kiradi:

1) respublika va uning mintaqalarining yer-suv resurslaridan foydalanish hamda ularni muhofaza qilish chizmalarini ishlab chiqish;

2) tumanlar va viloyatlarning yer tuzilishi chizmalarini ishlab chiqish;

3) tuproq unumdorligini oshirish, yerlardan oqilona foydalanish va ularni muhofaza qilish bilan bog'liq istiqbol rejalarini, respublika miqyosidagi va hududiy dasturlarni ishlab chiqish;

4) muhofaza etiladigan tabiiy hududlarning joylashishi va chegaralari belgilanishini asoslash.

(12-modda to'rtinchi qismining 4-bandida O'zbekiston Respublikasining 2011 yil 4 yanvardagi O'RQ-278-sonli [Qonuni](#) tahririda — O'R QHT, 2011 y., 1-2-son, 1-modda)

Xo'jaliklararo yer tuzishga quyidagilar kiradi:

1) joyning o'zida ovullar, qishloqlar, posyolkalar, tumanlar, shaharlar, viloyatlarning chegaralarini belgilash;

2) yerlarning joylashishidagi noqulayliklarni bartaraf etgan holda yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, ijarachilarning va mulkdorlarning yangi yer uchastkalarini tashkil etish hamda mavjud yer uchastkalarini tartibga solish loyihalarini tuzish;

3) yangi tashkil etilayotgan, qayta tashkil etilayotgan qishloq xo'jalik korxonalari, muassasalari hamda tashkilotlariga yer ajratib berish loyihalarini tuzish;

4) korxonalar, muassasalar va tashkilotlarga davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yiladigan yerlarni ajratib berish loyihalarini tuzish;

5) yer uchastkalarini naturada (joyning o'zida) ajratib berish, yerga egalik qilish huquqini va yerdan foydalanish huquqini, yer uchastkasini ijaraga olish huquqini hamda yer uchastkalariga bo'lgan mulk huquqini tasdiqlovchi hujjatlarni tayyorlash;

6) yangi yerlarni o'zlashtirish, qishloq xo'jalik yerlarini yaxshilash, tuproq unumdorligini saqlash va oshirish, buzilgan yerlarni rekultivasiya qilish, tuproqni suv va shamol eroziyasidan, sellardan, ko'chkilardan, suv bosishdan, zaxlashdan, qaqrab qolishdan, zaranglashishdan, ishlab chiqarish chiqindilari, radioaktiv va kimyoviy moddalar bilan ifloslanishdan himoya qilish bo'yicha ishchi loyihalarini ishlab chiqish;

7) barcha yerlarni ro'yxatga olish hamda foydalanilmayotgan, samarasiz foydalanilayotgan yoki belgilangan maqsadda foydalanilmayotgan yerlarni doimiy aniqlab borish;

8) yerlarni resurs jihatidan baholash, yerlardan foydalanish va ularni muhofaza qilish yuzasidan yer tuzish hujjatlarini ishlab chiqish;

9) yerlarni baholash tadbirlarini o'tkazish.

Xo'jaliklararo yer tuzish tumanlar yoki bir-birlari bilan o'zaro bog'liq qishloq xo'jaligi korxonalari, muassasalari va tashkilotlari guruhlarining ma'muriy chegaralari doirasida qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Xo'jaliklararo yer tuzish loyihalari boshqa tumanlar yoki shahar va posyolkalar hududiga tegishli bo'lgan hollarda, ularning chegaralarini o'zgartirish masalalari ma'muriy-hududiy birliklarning chegaralarini joyning o'zida belgilash tartibida hal qilinadi.

Qarang: O'zbekiston Respublikasining «O'zbekiston Respublikasida ma'muriy-hududiy tuzilish masalalarini hal etish tartibi to'g'risida»gi [Qonuni](#).

Xo‘jaliklararo yer tuzish loyihalari tasdiqlanganidan keyin naturaga (joyning o‘ziga) ko‘chirilib, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, ijarachilar va mulkdorlar yer uchastkalarining chegaralari belgilangan namunadagi marza belgilari bilan ajratiladi.

Ichki xo‘jalik yer tuzish turi qishloq xo‘jaligi korxonalarining, muassasalarining va tashkilotlarining hududini ichki xo‘jalik negizida belgilab olishni, qishloq xo‘jalik ekinlarini va ko‘p yillik dov-daraxtlarni joylashtirishni, ilmiy asoslangan almashlab ekishni joriy qilishni, barcha qishloq xo‘jalik yerlarini (pichanzorlar, yaylovlar, bog‘lar, tokzorlar va boshqalarni) joylashtirishni, tuproq eroziyasiga qarshi kurashish tadbirlarini ishlab chiqishni, shuningdek sug‘oriladigan yerlarni kompleks rekonstruksiya qilishni o‘z ichiga oladi.

(12-moddaning to‘qqizinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O‘RQ-487-sonli [Qonuni tahririda](#) — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

Ichki xo‘jalik yer tuzish turi loyihalarining amalga oshirilishi ustidan yer tuzishning tarkibiy qismi bo‘lgan mualliflik nazorati olib boriladi.

Yer tuzish tartibida yerlardan foydalanish va ularni muhofaza qilish bilan bog‘liq boshqa loyihalar ham ishlab chiqilishi mumkin.

Yer tuzish tarkibida topografiya-geodeziya, kartografiya, tuproq, agrokimyo, geobotanika jihatidan, tarixiy-madaniy va boshqa yo‘nalishda tekshirishlar hamda izlanishlar olib borish nazarda tutiladi.

13-modda. Yer tuzish loyihasini ko‘rib chiqish va tasdiqlash

Ma‘muriy-hududiy birliklarning chegaralarini joyning o‘zida belgilashga doir materiallar, shuningdek istiqbolga mo‘ljallangan hamda loyihalash oldidan yer tuzish ishlariga doir

boshqa materiallar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ko'rib chiqiladi va tasdiqlanadi.

Xo'jaliklararo va xo'jalik ichidagi yer tuzish loyihalari qishloq xo'jaligi hamda o'rmon xo'jaligi korxonalari, muassasalari va tashkilotlari mol-mulkining mulkdorlari yoki ular vakolat bergan organlar tomonidan ko'rib chiqiladi va qabul qilinadi, shuningdek manfaatdor tashkilotlar bilan kelishiladi.

Xo'jaliklararo yer tuzish loyihalari viloyat hokimi tomonidan tasdiqlanadi. Yuridik va jismoniy shaxslarga yer ajratib berish loyihalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, viloyat, tuman va shahar hokimlari tomonidan tasdiqlanadi.

Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi korxonalari, muassasalari va tashkilotlarining ichki xo'jalik yer tuzish loyihalari tuman hokimi tomonidan tasdiqlanadi. Yer tuzish loyihalariga o'zgartishlar ushbu loyihalarni tasdiqlagan organlarning ruxsati bilan kiritiladi.

Yer tuzishni O'zbekiston Respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastri davlat qo'mitasi organlari davlat byudjeti mablag'lari hisobidan amalga oshiradi. Qishloq xo'jalik ekinzorlarini joylashtirish, yerlarni yaxshilash va muhofaza qilish, eroziyaga qarshi va meliorasiya tadbirlarini amalga oshirish borasidagi yer tuzish loyihalarini ishlab chiqish yuridik va jismoniy shaxslarning talabnomalariga muvofiq ular hisobidan amalga oshirilishi mumkin.

(13-moddaning beshinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O'RQ-487-sonli [Qonuni](#) tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

14-modda. Yer monitoringi

Yer monitoringi yer tarkibidagi o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash, yerlarga baho berish, salbiy jarayonlarning oldini olish

va oqibatlarini tugatish uchun yer fondining holatini kuzatib turish tizimidan iborat.

Davlat yer kadastrini yuritishni, yerdan foydalanishni, yer tuzishni, yer fondidan belgilangan maqsadda va oqilona foydalanish ustidan davlat nazoratini amalga oshirishni, yerlarni muhofaza qilishni axborot bilan ta'minlash yer monitoringi asosida amalga oshiriladi.

Yer monitoringini o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 23 dekabrda 496-sonli qarori bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida Yer monitoringi to'g'risida»gi [nizom](#), Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 5 sentyabrda 737-son qarori bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida atrof tabiiy muhitning davlat monitoringi to'g'risida [nizom](#)».

15-modda. Davlat yer kadastri

Davlat yer kadastri yerlarning tabiiy, xo'jalik va huquqiy rejimi, ularning toifalari, sifat ko'rsatkichlari va bahosi, yer uchastkalarining joylashgan manzili va o'lchamlari, ularni yer egalari, yerdan foydalanuvchilarga, ijarachilarga hamda mulkdorlarga taqsimlash to'g'risidagi zarur, ishonchli ma'lumotlar va hujjatlar tizimidan iborat.

Qarang: O'zbekiston Respublikasining «Davlat yer kadastri to'g'risida»gi Qonuni 3-moddasining [birinchi qismi](#), O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 31 dekabrda 543-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Davlat yer kadastrini yuritish tartibi to'g'risida»gi nizomning [2-bandi](#).

Davlat yer kadastri O'zbekiston Respublikasi davlat kadastrlarining yagona tizimiga kiruvchi davlat va tarmoq tabiat resurslari kadastrlarining asosidir.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining «Davlat yer kadastrlari to‘g‘risida»gi Qonuni 3-moddasining [birinchi qismi](#), O‘zbekiston Respublikasining «Davlat kadastrlari to‘g‘risida»gi Qonuni 5-moddasi birinchi qismining [birinchi](#), [ikkinchi xatboshilari](#), O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2005 yil 16 fevraldagi 66-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Davlat kadastrlari yagona tizimini yaratish va yuritish tartibi to‘g‘risida»gi nizom 1-bandining [ikkinchi](#), [uchinchi xatboshilari](#), 8-bandining [birinchi](#), [ikkinchi xatboshilari](#), O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 31 dekabrda 543-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Davlat yer kadastrini yuritish tartibi to‘g‘risida»gi nizomning [10-bandi](#).

Davlat yer kadastrlari yer munosabatlarini tartibga solish, yerdan oqilona foydalanish va uni muhofaza qilish, yer tuzishni tashkil etish, yer uchun to‘lanadigan haq miqdorini asoslash, xo‘jalik faoliyatiga baho berish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, mahalliy davlat hokimiyati organlari, manfaatdor yuridik va jismoniy shaxslarni yer to‘g‘risidagi ma’lumotlar bilan ta’minlashga mo‘ljallangan.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 31 dekabrda 543-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Davlat yer kadastrini yuritish tartibi to‘g‘risida»gi nizomning [6-bandi](#).

Davlat yer kadastrlari yerning qiymat bahosini aniqlash uchun asos bo‘ladi.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi «Davlat yer kadastrlari to‘g‘risida»gi Qonunining [19-moddasi](#).

Davlat yer kadastrining ma’lumotlari yerlardan foydalanish va ularni muhofaza qilishda, yer uchastkalari berish (realizatsiya qilish) va ularni olib qo‘yishda, yer uchun to‘lanadigan haq miqdorlarini belgilashda, yer tuzish ishlarini o‘tkazishda, xo‘jalik faoliyatiga baho berishda hamda yerlardan foydalanish

va ularni muhofaza qilish yuzasidan boshqa tadbirlarni amalga oshirishda majburiy tartibda tatbiq etiladi.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining «Davlat yer kadastrini to‘g‘risida»gi Qonuni 23-moddasining uchinchi qismi.

Davlat yer kadastrini butun respublika uchun yagona tizim asosida davlat byudjeti mablag‘lari hisobidan O‘zbekiston Respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastrini davlat qo‘mitasi organlari tomonidan yuritiladi.

(15-moddaning oltinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O‘RQ-487-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

Davlat yer kadastrini yuritish topografiya-geodeziya, kartografiya, tuproq, agrokimyo, geobotanika jihatidan va boshqa yo‘nalishda tekshirish va izlanishlar olib borish, yerlarni hisobga olish va ularga baho berish, yer egalarining, yerdan foydalanuvchilarning, ijarachilarning hamda mulkdorlarning yer uchastkalariga bo‘lgan huquqlarini ro‘yxatga olish bilan ta‘minlanadi.

Davlat yer kadastrini yuritish tartibi qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining «Davlat yer kadastrini to‘g‘risida»gi Qonuni va O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 31 dekabrda 543-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Davlat yer kadastrini yuritish tartibi to‘g‘risida»gi nizom.

